

Statsminister
Gro Harlem Brundtland

Innlegg i generaldebatten,
Nordisk Råds 40. sesjon
Helsingfors, 3. mars 1991

President,

Det er ikke bare den europeiske samarbeidsorden som er i støpeskjeen, det gjelder også den nordiske.

Forandringene i Europa har gjort det nødvendig med en gjennomgang av det nordiske samarbeidet. Nå vokser det frem en forståelse av at det bredere europeiske samarbeidet betyr nye muligheter for Norden - hvis vi greier å fornye våre samarbeidsformer.

Enkelt sagt er vår grunnleggende utfordring å holde fast ved det som binder oss sammen og det vi vet virker, og å tenke fordomsfritt og nytt omkring Nordens muligheter i det nye Europa. Jeg regner med at ingen ønsker at vi skal knytte prestisje til etablerte samarbeidsformer dersom de ikke virker slik vi ønsker i dag.

Vår ledetråd må være at vi skal få mest mulig igjen for den innsatsen vi setter inn. Denne holdningen preger i stor grad de viktigste medlemsforslagene ved denne sesjonen. Den preger også de vurderingene statsministrenes personlige representanter har gjort i sin mellomrapport.

Det er nå blitt en selvfølge at viktige spørsmål på den internasjonale og europeiske dagsorden blir drøftet mellom de nordiske land. Den norske utenriksministeren er til stede også ved denne debatten. Debatten om det nordiske samarbeidets fremtid er kommet inn på et nytt og mer konstruktivt spor. Det er viktig, fordi vi møter kravene til nye løsninger her og nå. Store deler av dagens samarbeidsapparat ble til som svar på nordiske utfordringer i en nordisk ramme. I dag møter vi europeiske utfordringer i en europeisk ramme.

Ved tidligere korsveier førte ulike nasjonale interesser og bindinger til at de nordiske landene valgte forskjellige veier i forhold til Europa. Nå er situasjonen en helt annen. I dag er våre europeiske utfordringer nærmest sammenfallende. Når vi nå skal tenke fremover for Norden er det en styrke for de nordiske land at Norden ikke er et alternativ til Europa. Norden er en del av Europa.

Dette er en historisk mulighet for Norden. Det finnes de som ser det som et nederlag for det nordiske samarbeidet at utviklingen i bredere europeiske fora i økende grad setter dagsorden for de nordiske land.

Jeg deler ikke denne oppfatningen. Det vi opplever nå er at mange av de ambisjoner vi har i Norden kan gjennomføres i en

større europeisk sammenheng.

Det er noe vi må glede oss over. Det er en mulighet vi må gripe. Men det medfører også et stort ansvar. I alle våre land arbeider vi for å skaffe oss bedre styringsredskaper i møte med de sakene vi ikke kan løse alene. En av vår tids største utfordringer er å forstå konsekvensene av at så mange samfunnsspørsmål bare kan finne sin løsning i samarbeid mellom landene. På stadig flere områder utøver vi vår nasjonale selvråderett best ved å fatte felles beslutninger med andre land. Vi får større innflytelse og sterkere demokratisk styring med samfunns-utviklingen ved å inngå i forpliktende samarbeid med de land som omgir oss og som deler viktige grunnleggende verdier.

Derfor går det en naturlig linje fra vår politiske hjemmebane, via det nordiske samarbeidet til de bredere europeiske samarbeidsfora. Det var en styrke for våre nordiske land at vi knyttet nære bånd på 1950-tallet. Og det er en grunnleggende styrke for det nordiske samarbeidet at vi nå vil inngå i forpliktende europeiske samarbeidsformer. EØS-avtalen skaper nå endelig fullt ut et nordisk nordisk hjemmemarked - den er i seg selv den sterkeste nordiske integrasjonskraft siden EFTA-avtalen i 60-årene åpnet for frihandel med industrivarer mellom nordiske land. EF-medlemskap for flere nordiske land vil virke enda sterkere i denne retningen.

Det europeiske samarbeidet vil være i løpende omforming inn i neste århundre. For hvert enkelt nordisk land er det viktig å ha så mange internasjonale kontaktflater som mulig, nettopp fordi morgendagens avgjørelser vil bli truffet i mange ulike fora. I dag ser vi to interessante utviklingstrekk i europeisk integrasjon: På den ene siden ser vi at en klarere markering av regionenes Europa setter det regionale samarbeidet mer i sentrum. På den andre siden pågår diskusjonen omkring det såkalte nærhets-prinsippet som skal sikre at avgjørelsene fattes på det nivå der de kan gi det beste resultat. Dette er utviklingstrekk som kan bidra til at det europeiske samarbeidet ikke blir unødig sentraliserende, og at det ikke er grunnlag for de skremmebilder noen ønsker å spre.

I våre nordiske samfunn står folkestyret sterkt, både i vår tradisjon og i vår politiske hverdag. Ønsker vi å verne om disse verdiene i en tid med store forandringer rundt oss, kan vi i hvertfall ikke lukke oss inne i vår egen krets. Vi behøver ikke bruke ressurser på å overbevise oss selv. Det er gjennom en aktiv og samlet nordisk deltakelse i europeiske samarbeidsfora at vi kan bidra til å styre utviklingen dit vi ønsker.

Hvordan innretter vi så det nordiske samarbeidet for å dra nytte av disse mulighetene? Mellomrapporten fra statsministrenes personlige representanter har trukket opp linjer for en organisering av samarbeidet mellom regjeringene. En sterkere politisk forankring hos statsministrene og et mer aktivt nordisk formannskap vil gi klarere politiske signaler

fra regjeringene.

Erfaringene fra de siste tyve årene viser at dette er påkrevet. Alt for mange forslag og saker har fått drive inn i blindgater og opp i hjørner. Vi trenger raskere og klarere politiske signaler i vår nordiske samarbeidsprosess slik at vi får mer politikk og mer handling ut av innsatsen.

I tiden som kommer må vi legge til rette for et fornyet grunnlag for arbeidet i de ulike nordiske samarbeidsorganene, slik at vi kan vitalisere vår virksomhet innenfor nye europeiske rammer. Det vil angå både det parlamentariske samarbeidet og det som ligger under Nordisk ministerråd.

Noen hevder at et sterkere engasjement fra Regjeringenes side vil skje på bekostning av parlamentarikerne. Det kan ikke være riktig, President. I mange år har vi fra parlamentarikersiden etterlyst et sterkere og mer målrettet engasjement fra regjeringenes side. Nå er det nettopp det som skjer. Det vil være en styrke for alle - ikke minst for parlamentarikerne - at vi får større handlekraft i samarbeidet mellom regjeringene.

Vår oppgave blir nå å styrke de bånd som knytter regionen Norden sammen i Regionenes Europa, og finne de rette former for nordisk samråd i europeiske samarbeidsfora. For å løse disse oppgavene vil vi se en klarere arbeidsdeling mellom de genuint felles nordiske saker med forankring i nordiske institusjoner og en utbygget og løpende kontakt mellom de nordiske land innen rammen av EØS og for flere lands vedkommende, EF.

Vi må også bygge ut samarbeidet med vårt nærområde forøvrig, slik vi nå vil gjøre det gjennom det baltiske investeringsprogrammet.

Vår deltakelse i bredere europeisk samarbeid vil kreve flere nye samarbeidsformer. Det vil være naturlig med et uformelt, men godt organisert samråd mellom regjeringene. På bakgrunn av gårsdagens uttalelse fra statsministrene, har vi gitt våre personlige representanter i oppdrag å se nærmere på hvordan også dette samarbeidet konkret kan organiseres.

Når EØS-avtalen etter planen trer i kraft fra 1.1.93 bør vi allerede ha på plass nye og mer effektive samarbeidsformer. Samtidig med at vi diskuterer formene for samarbeidet, må vi vie tid og oppmerksomhet om innholdet. Det er viktig at vi holder samfunnsdebatten levende mellom landene. Her har Nordisk Råd en viktig oppgave å spille.

Vi opplever nå den gledelige utvikling at mye av det vi kaller nordiske verdier setter sterkere preg på europeisk samarbeid. I EØS-avtalen har vi fått nedfelt mål for miljø og den sosiale dimensjon. I Maastricht ble EF-landene enige om å ta inn målet om bærekraftig utvikling i Roma-traktatens formålsparagraf, og føre-var-prinsippet er slått fast som en grunnregel for EFs

miljøpolitikk. Elleve av tolv land vil gå videre i styrking av den sosiale dimensjon.

Denne utviklingen bør oppmuntre oss til å drive på for et sterkere gjennomslag for våre felles interesser. Det sosialdemokratiske medlemsforslaget ved denne sesjonen legger vekt på å styrke vår felles innsats nettopp der hvor vi som region er kommet langt. Vi må vise at vi kan finne nye og bedre veier i kampen for full sysselsetting, høyere miljøkrav i Norden og Europa og nye ambisjoner innen arbeidsmiljøpolitikken og likestillingspolitikken.

Forslaget har også mange konkrete ideer for å styrke Nordens konkurransekraft. Her legges det særlig vekt på betydningen av moderne infrastruktur, kunnskapsnettverk og moderne kommunikasjon. På en rekke av disse områdene bør det være rom for forening av våre krefter. Her bør vi kunne trekke på erfaringer fra utarbeidelsen og gjennomføringen av de nordiske økonomiske handlingsplanene.

President,

Hvordan våre land skal møte det neste århundre avhenger i stor grad av hvordan et samarbeidende Europa lykkes med å finne svar på vår tids største utfordringer.

1990-årenes politiske debatt handler om hvordan vi som små land skal greie å sikre en trygg framtid for oss selv og kommende generasjoner. Dagens utfordringer handler om hvordan vi skal sikre grunnlaget for verdiskapning, sysselsetting og miljø, styring og fordeling. Dagens utfordringer handler om hvordan vi best kan utvikle vår nasjonale identitet og kultur - om hvordan vi kan sikre oss størst mulig innflytelse på viktige politiske prosesser som også engasjerer alle våre europeiske samarbeidspartnere.

Ett er sikkert, den som ønsker å møte disse utfordringen alene stiller aller svakest. Det nordiske fellesskap gir en egen forankring og tilhørighet. Vi har nå sjansen til å ta denne tilhørigheten med oss i det bredere europeiske samarbeidet som nå tar form. Den sjansen må vi ikke la gå fra oss.